

de la sensació de casa

de la sensació de casa

Anna Vilamú Bosch
Treball de fi de grau
Tutoritzat per Àlex Nogué

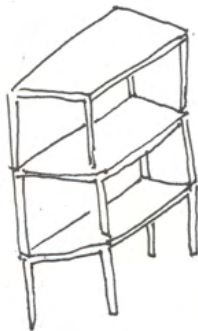
Universitat de Barcelona
Facultat de Belles Arts
Departament d'arts visuals i disseny

2016//2017

índex

07	UN DINAR COM A EXCUSA
08	abstract
10	la manera com he fet les coses enfoc
15	sobre la sensació de casa
16	possible origen de la senasció de casa
19	des d'on parlo de casa
20	dins // fora una divisió física i simbòlica
22	l'habitació
24	UN LLOC ON PASSAR L'HIVERN
28	21 HABITACIONS
32	la clau
34	FER ENTRAR LES CLAUS A CASA
38	COMPARTIR LA CASA
42	la finestra
44	PORTAR EL DORMIR ENFORA
49	abans: altres coses
57	vull donar les gràcies a
59	fonts documentals

L'ESTRUCTURA
D'UNA CASA ÉS
COM MOLTES
TAULES APILADES

2017
Succés

Un dinar com a excusa és i va ser excusa per moltes coses.

Vaig elaborar una llista de diverses persones que coneixia però que pel que jo sabia, no es coneixien entre elles, no s'havien vist mai. Les vaig convidar a través d'un missatge de *whatsapp* a un dinar 'amb gent que no coneixes a casa meva'. Els vaig demanar què no els agradava de menjar i totxs juntxs vam acordar dia i hora. Vaig preparar-los el dinar i els vaig encarregar que duguessin el beure.

El més important va ser utilitzar l'excusa d'un dinar per organitzar una trobada entre persones diverses, per compartir, per relacionar i vincular. També va servir d'excusa per començar a fer, a treballar, després del període de vacances de Nadal. Avui és excusa o forma de començar la memòria i al mateix temps declaració d'interessos.

Un dinar com a excusa és un títol en essència sincer, que beu de títols com *El sopar dels idiotes* (s.d.) de Francis Veber o *Molt soroll per res* (1598-1599) de Shakespeare. El succés que s'hi vincula pot tenir relació sobretot en l'objectiu de crear sinergies a través del menjar amb projectes com *El almuerzo* (2015) d'Isidora Willson o *Espai Nyamnyam* .

The 'sense of home' is vague, ill-defined, imprecise and it is the starting point. It is related to privacy, comfort, protection, shelter, welfare, serenity, solitude, bind... This vagueness and wideness produces uncertainty while encourages to research.

I am interested in wide and ambiguous things. Maybe that is why I try to play with the uncertainty proposing different situations, to investigate the conditions which produce this feeling, to find limits. To do so, I use my house as a place to play and test, and the inhabitants or the people who pass-through this space as subjects who experiment.

Actually, maybe it could just be said: I/we have been doing things at home.

La 'sensació de casa' és imprecisa, inexacte, amplia i és el punt de partida. Té relació amb la intimitat, el confort, la protecció, el refugi, el benestar, la serenitat, la soledat, el recolliment, la vinculació.... Aquesta amplitud i indefinició produeix incertesa alhora que incita a la investigació.

M'interessen les coses àmplies i ambigües. Potser és per això que el que intento a través de les diverses propostes en forma de situacions és jugar amb aquesta incertesa, investigar els condicionants que produeixen aquesta sensació, buscar límits. Per fer-ho, utilitzo casa meua com a espai de joc i de prova, i els cossos que l'habiten o que la transiten com a subjectes que experimenten.

En realitat, potser podria dir simplement: he/m estat fent coses a casa.

la manera com he fet les coses enfoc

'La sensació' només és quan algú la sent. Per això per parlar de sensacions cal 'algú' per sentir-ne, un lloc, i una estona.

És per aquest motiu que parlo de "la sensació de casa" a casa meva. Creant moments i situacions, experiència; a partir de jugar amb l'espai a través de la relació amb els cossos que l'habiten (o que momentàniament el transiten).

Un lloc

El pis que comparteixo a Barcelona: casa meva.

L'aproximació a casa meva és una aproximació metonímica; a partir de propostes i elements que no necessàriament són 'la casa' en si, però que en ells la idea de casa hi és continguda. De fet, metonímia ve del grec *met-onomazein* 'nombrar allende', és a dir, 'donar o posar un nom nou' i és aquest resignificar (espais, objectes, situacions) una de les coses que al cap i a la fi busco a partir de les propostes que he anat desenvolupant.

Una estona per poder-ho fer

El temps per poder jugar amb la sensació de casa, el miro de generar a partir de proposar situacions i moments; per crear experiència.

Penso que generar “nova experiència” és una manera d’inventar possibilitats, d’irrompre momentàniament a la realitat ja construïda per poder-ne viure una altra. En aquest sentit, una clara referència històrica és la del situacionisme. Al cap i a la fi, crec que el rastre del situacionisme segueix present avui sobre les coses que fem. “‘Estem entre dos mons: un no el reconeixem i l’altra encara no existeix’; amb aquesta perspectiva clarament utòpica, els situacionistes proposaven la construcció d’atmosferes coherents o situacions, definides com a ‘moments de la vida viscuts concreta i deliberadament’, l’efecte dels quals perseguia estimular estils de vida radicalment nous”. (Andreotti i Costa, 1996. p.15). El que rescato d’aquest plantejament situacionista és aquest viure-ho concreta i deliberadament i és perquè m’interessa en especial “el moment” gairebé com a espai performatiu on passen coses.

Per concretar més en relació al caràcter de les situacions, penso que tenen a veure amb la poesia. Concebo la poesia com un fi en si mateix, carregada de cert absurd, de romanticisme; i és així com sento les situacions i moments que proposo. Una mica com en el cas d’Alejandro Jodorowsky en una part de la investigació que el va duu a la psicomàgia, on va experimentar amb el que ell anomenava ‘actes poètics’. En el context d’un Chile marcat, tal com diu el mateix Jodorowsky, per un ambient totalment poètic, ell i alguns amics van traspasar la línia de la poesia escrita. Recorda una frase de Marinetti que un dia va trobar a un llibre sobre futurisme italià: ‘la poesia és un acte’ que els va fer començar a prestar més atenció a l’acte de la poesia que a l’escriptura en si mateixa. “Volia amb tota la meva joventut, fer explotar els límits. Aquests actes els sacsejaven, els obligaven a obrir-se. Què més podien fer davant l’imprevist? La vida és així, comprens?: totalment imprevisible.” (Jodorowsky 2015. p.37)

Més enllà de quan, on i amb qui passen les coses

Em sembla que hi ha dos moments bàsics en una acció, o una situació i el que aquesta implica.

El primer, el moment de l'acció i la situació. Aquest, per mi, és primordial i implica atzar, aventura i fractura del transcurs rutinari de les coses, és realitat, i això el fa poderós. Quan, com en molts dels casos relacionats amb les coses que he anat fent, aquest a més implica vincles i diverses persones, l'experiència es ramifica i creix.

El segon, quan 'el moment ja ha passat', i en queden records, anècdotes, imatges, vídeos, textos. És quan els rastres o documents del succés o fins i tot la simple idea prèvia a la realització passen a ser material de treball, per fer-ne quelcom, per fer-ho arribar a altres persones (que no ho van viure). S'obra aquí una altra forma de generar experiència. Segurament no amb aquest caràcter de "ruptura" de la realitat a nivell directament vivencial que té un succés en el moment en què passa; però sí que pot generar una experiència emocional o intel·lectual.

Hi ha accions o moments que aquest 'passar' és el seu pla més important i que més enllà de l'anècdota o la història no tenen per què produir cap material posterior. D'altres que tenen també importància en un segon moment, en ser explicades, en cristal·litzar-se en qui sap quina forma i en d'altres contextos.

La manera d'escriure

Pel que fa a la construcció de la memòria escrita, parteix i es basa en la investigació pràctica. És a partir de les coses que he anat fent i del fet de viure-les que he pogut anar desenvolupant idees, construint lligams, relacions, i finalment un text estructurat. En aquest cas, el fer i la vivència inicialment precedeixen i després es desenvolupen en paral·lel la reflexió. És per aquest motiu que part teòrica i pràctica s'alternen en el desenvolupament d'aquesta memòria.

condicional

*Tots els espais
podrien ser llars
si no existissin les cases.*

Antònia Canyelles, 2015.

sobre la sensació de casa

És la que tens quan jugues a fet-i-amagar i després d'amagar-te i córrer, et salves tocant una paret i cridant molt fort "casa"! És la que tens quan algú t'abraça i pots tancar els ulls i abandonar-te i acabar-te oblidant d'on ets. També és la que tens quan està plovent molt fort i finalment arribes al lloc on et dirigies, aixopluc. També la que notes quan en un festival, després d'una llarga nit, t'estires per fi dins la tenda de campanya. O també la que notes quan t'asseus sola una bona estona en un tros de bosc, tranquil·la. I és clar, també és la sensació que tens quan ets al que anomenem casa, dins la teva habitació per exemple, després d'un dia cansat o durant un matí assolellat i tranquil.

Són sensacions diferents però semblants en moltes coses, que anomeno 'sensació de casa' perquè justament les associo a la casa com a lloc, segurament perquè hi neixen.

possible origen de la sensació de casa

La sensació de casa sembla que neix en nosaltres vinculada directament a la casa (la cabanya, la cova); i aquesta neix en relació a unes necessitats bàsiques comunes en nosaltres i en molts animals: la necessitat de casa. En aquest sentit, Arturo Frediani ens proposa a la seva tesi l'origen de la casa, i en realitat de l'arquitectura, quan fa almenys 2.000.000 d'anys els primers homínids (Homo Habilis) van baixar dels arbres i van començar a construir-se cabanyes a terra. Aquest fet va produir-se una mica abans de l'inici del control del foc però estan molt vinculats. Tots dos comportaments van produir en els homínids un espai més convenient per la supervivència i una forma de dissuadir els enemics.

Sembla doncs, que recuperant l'animalitat que hi ha en l'ésser humà podem entendre millor aquesta necessitat o recerca d'intimitat, refugi, aquesta 'sensació de casa' que hi ha en nosaltres. De fet, tal com també explica Frediani a la seva tesi, molts animals, entre ells l'ésser humà, prefereixen intimitat quan realitzen activitats que redueixen les seves capacitats de resposta davant d'amenaques, és una resposta biològica a la supervivència, a la tendència de la vida per preservar-se. Potser ve d'aquí el fet que busquem llocs íntims pel sexe, per realitzar les nostres necessitats fisiològiques o per dormir; i que busquem refugi per protegir-nos 'd'amenaques'. Tot això ens porta a pensar que la necessitat d'intimitat i de refugi (la sensació de casa) són una pulsó ancestral i innata en cada persona i comuna a totes.

Al llarg dels anys i dels canvis que aquests produeixen però, també ha anat canviant la concepció de casa com a producte arquitectònic: els espais, les formes, i amb elles també les sensacions que hi associem, les funcions que li vinculem, o les necessitats que ens cobreix. El valor d'allò privat tal com l'entendem avui per exemple, no cobra importància real fins a mitjans del segle XIX.

A dia d'avui, em sembla que 'la casa' pot ser abordada des de múltiples i diversos punts de vista. Des d'un prisma social, arquitectònic, urbanístic, o filosòficament com a reducte de resistència, de quotidianitat, de proximitat, tal com ho fa Josep Maria Esquirol al seu llibre *La resistència íntima* (2015) per exemple.

En aquest sentit avui 'casa' i la sensació de casa amb la qual es pot relacionar, són dues idees molt àmplies. És per aquest motiu que crec pertinent intentar definir 'casa' (i en conseqüència les sensacions que s'hi relacionen) des del punt de vista d'on parlo o investigo, tot i que les tangències entre formes d'aproximació i l'amplitud en general ho converteixen en una tasca extremadament complicada.

Maneras de (no) entrar a casa, 2011.
Alicia Kopf

des d'on parlo de casa

Casa com a lloc de l'habitar. Casa poètica.

El diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans defineix habitar de la següent manera:

habitar

1 1 v. tr. [LC] Viure, estar-se (en una casa, en un poble, etc.). *Habitar un esplèndid palau. Els àrabs habitaren Espanya durant segles.*

1 2 v. tr. [LC] PER EXT. *L'os blanc habita les regions polars.*

2 1 intr. [LC] Residir, estar-se. *Habitem al quart pis. Ell habitava en un palau.*

2 2 intr. [LC] PER EXT. *La regió on habiten els ximpanzés.*

Sento amor-odi cap als diccionaris i la forma com limiten les paraules.

En aquest cas però, la definició d'habitar dóna una clau: 'estar', 'viure'. Casa avui, a més de l'evolució constructiva de la cabanya dels primers homínids és també una manera de definir un estat: 'enlloc com a casa', 'm'hi sento com a casa', 'sentiu-vos com si fóssiu a casa vostra'. D'entrada resulta fàcil associar-lo a benestar, però també a conflicte (personal i social), a recolliment, a vincle o a soledat. Alícia Kopf precisament fa aquest tipus d'associacions a les seves *Maneres de (no) entrar a casa* (2011) a partir d'una recol·lecció gràfica.

Casa, a més d'una construcció i sobretot una sensació o un estat, possiblement també és un ideal, un somni, un anhel i un record. Segurament amb matisos que ho fan ser diferent en cada persona però alhora comunament existents en totes.

Casa potser és allò més personal i universal alhora.

L'ordre, primer dins, després fora, denota que estic parlant des de dins i no sabia dir si em resulta més senzilla i fluida la relació dins// fora o fora//dins. Segurament tampoc calgui dir-ho.

dins // fora

una divisió física i simbòlica

Un tret important de la casa avui i en tots els temps, és que proposa 'un dins' en contraposició, és clar, a 'un fora'.

replegament, intimitat, privacitat, seguretat

//

intempèric, exterior, públic, desconegut

En la casa com a objecte arquitectònic, físic, són els murs, les portes, les finestres, els elements que posen límits, que fan visible aquest dins//fora. Aquests elements però, no fan més que fer tangible una divisió d'espai simbòlica, de comportament i concepció. I aquesta dualitat en la divisió, física-simbòlica, apareix en la mesura que la forma d'entendre el món el construeix i que les construccions marquen la forma d'entendre el món.

En la dimensió simbòlica de la divisió és on ens situem davant la pregunta "A on el personatge és a casa seva?" que Marc Augé ens explica que es fa Vincent Descombes en la definició que aquest proposa de país retòric. "La pregunta no fa referència tant a un territori geogràfic com a un territori retòric (utilitzant la paraula retòric en el sentit clàssic, definit pels actes retòrics com l'al·legat, l'acusació, l'elogi, la censura, la recomanació, l'admonició, etc.) El personatge és a casa quan està a gust amb la retòrica de la gent amb la qual comparteix la seva vida. El signe que s'és a casa apareix quan un aconsegueix fer-se entendre sense gaires problemes, i al mateix temps aconsegueix seguir raons dels interlocutors sense necessitat de llargues explicacions." (Augé, 1993. p.14) Descombest aquí amplia la idea simbòlica de casa, de 'dins'; obre un espai més enllà d'uns murs, vinculat sobretot a les relacions entre els cossos. És per això que les persones juguen un paper tan important en la producció simbòlica de l'espai. Casa pot ser quelcom molt més gran, pot desvincular-se fins i tot dels murs que separen l'interior i l'exterior de l'habitatge i passar a fer referència a quelcom molt més inconcret.

Tornant ara a la part física (que com ja hem dit es relaciona amb la simbòlica) de la separació dins//fora en la casa, la finestra i la clau (en relació a la porta), en són elements importants. D'alguna manera són punts de trobada, de conflicte, connexions més o menys directes entre el dins i el fora. Potser és per aquest motiu que en si mateixos són elements de la casa que l'evoquen: metonímies, i que per tant, esdevenen punts d'interès a l'hora de jugar amb la casa i les sensacions que s'hi vinculen. Des d'aquesta perspectiva també l'habitació esdevé un espai important. A diferència de la clau o la finestra, no és un element de connexió directe entre dins//fora sinó que és 'el dins' per excel·lència, el reducte que defineix que aquella casa és casa teva. Així, també es planteja com un espai de joc en relació a les sensacions que genera.

l'habitació

Habitació ve del llatí *habitare* (viure) i del sufix *-ció* (acció, efecte). Potser és per això que és el 'dins' per excel·lència.

Crec que l'habitació és la casa dins la casa. Un cubicle, un receptacle dins un altre receptacle, l'interior de l'interior. Un lloc on ser, on descansar i on dormir; perquè dormir és un acte d'abandonar-se i esdevé necessitat un espai on poder-ho fer amb intimitat i sensació de seguretat i recolliment. Potser per aquest motiu és tan important l'habitació.

M'agrada molt el relat que Slawomir Mrozek titula *La revolució* i que parla de l'habitació dins el llibre *La vida difícil* (2002):

En mi habitación la cama estaba aquí, el armario allá y en me dio la mesa. Hasta que esto me aburrió. Puse entonces la cama allá y el armario aquí. Durante un tiempo me sentí animado por la novedad. Pero el aburrimiento acabó por volver. Llegué a la conclusión de que el origen del aburrimiento era la mesa, o mejor dicho, su situación central e inmutable.

Trasladé la mesa allá y la cama en medio. El resultado fue inconformista. La novedad volvió a animarme, y mientras duró me conformé con la incomodidad inconformista que había causado. Pues sucedió que no podía dormir con la cara vuelta a la pared, lo que siempre había sido mi posición favorita.

Pero al cabo de cierto tiempo, la novedad dejó de ser tal y no quedó más que la incomodidad. Así que puse la cama aquí y el armario en medio.

Esta vez el cambio fue radical. Ya que un armario en medio de una habitación es mas que inconformista. Es vanguardista. Pero al cabo de cierto tiempo... Ah, si no fuera por "ese cierto tiempo". Para ser breve, el armario en medio también dejó de parecerme algo nuevo y extraordinario.

Era necesario llevar a cabo una ruptura, tomar una decisión terminante. Si dentro de unos límites determinados no es posible ningún cambio verdadero, entonces hay que traspasar dichos límites. Cuando el inconformismo no es suficiente, cuando la vanguardia es ineficaz, hay que hacer una revolución.

Decidí dormir en el armario. Cualquiera que haya intentado dormir en un armario, de pie, sabrá que semejante incomodidad no permite dormir en absoluto, por no hablar de la hinchazón de pies y de los dolores de columna.

Sí, esa era la decisión correcta. Un éxito, una victoria total. Ya que esta vez, "cierto tiempo" también se mostró impotente. Al cabo de cierto tiempo, pues, no sólo no llegué a acostumbrarme al cambio -es decir, el cambio seguía siendo un cambio-, sino que al contrario, cada vez era más consciente de ese cambio, pues el dolor aumentaba a medida que pasaba el tiempo.

De modo que todo habría ido perfectamente a no ser por mi capacidad de resistencia física, que resultó tener sus límites. Una noche no aguanté más.

Salí del armario y me metí en la cama.

Dormí tres días y tres noches de un tirón. Después puse el armario junto a la pared y la mesa en medio, porque el armario en medio me molestaba.

Ahora la cama está de nuevo aquí, el armario allá y la mesa en medio. Y cuando me consume el aburrimiento, recuerdo los tiempos en que fui revolucionario...

Slawomir Mrozek parla d'una mena de mudança interior (interior a molts nivells). Tal com també ho fa Perec a *Especies d'Espais* quan diu: "Petit problema. Quan en una habitació donada es canvia de lloc el llit, es pot dir que es canvia l'habitació, o què?" (Perec, 2001. p.32). L'habitació deu tenir alguna cosa de 'reflex' de la persona que l'habita i en conseqüència del moment vital que aquesta viu. Potser el mobiliari, els objectes, la distribució, la llum, de la nostra habitació ens parlen de nosaltres. D'aquest fet que pot semblar gairebé màgic Yago Bonet ens en parla dient el següent: "Com a espai físic és el lloc del descans, però també de l'emmagatzematge de roba i altres objectes d'ús individual. Com a espai psíquic, en canvi, és l'espai vital més pròxim a la nostra pell després del vestit i, en la seva aparent simplicitat, és complex, doncs és l'acròpolis individual dins de cada casa, resumint els desitjos i les necessitats vitals de l'ésser humà respecte l'espai habitable." (Bonet, 2006. p.183).

UN LLOC ON PASSAR L'HIVERN

2017

Succés:

Instal·lació

i enregistrament fotogràfic

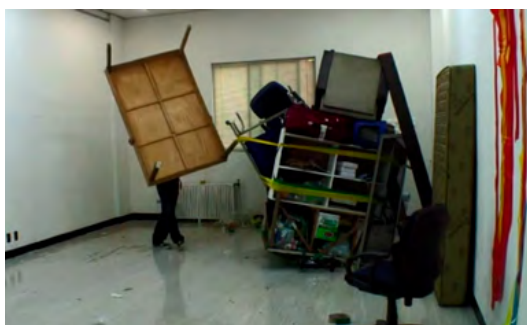
Amb l'ajuda de l'Albert, vaig aconseguir construir una cabanya dins la meva habitació utilitzant tots els mobles i objectes que normalment la conformen. Dins d'aquesta cabanya hi vaig passar una nit i en despertar-me, la vaig desmuntar.

Sempre m'havia agradat amagar-me sota la taula.

Redundància: refugi dins el refugi, casa dins la casa dins la casa.

“Com diu Bachelard, necessitem una caseta dins la casa més gran per poder experimentar el recolliment i la vida sense problemes: tal és la funció del racó o la cabanya que el nen/a es construeix amb coixins sota la taula”. (Esquirol, 2015.p. 39)

Frame del vídeo
My thinks, 2009.
Miquel García

Un lloc on passar l'hivern té una clara relació formal i processual amb *My things* (2009) dins d'*Statement: prácticas de comportamiento n.7* de Miquel García. Els objectes com a allò que dóna sentit a un espai, el construeix i el significa, el personalitza. Les coses que tenim com a projeccions d'un/a mateix/a, com a refugi.

My things és una acció enregistrada en vídeo que parla del continuu trasllat (que el mateix artista experimenta entre el 208 i 2009). Parla dels objectes, mobles i coses en general que es tornen personals durant l'estada a un lloc i que a causa del nomadisme constant cal abandonar. És per això que Miquel García elabora un carret precari i manual, amb tots els seus objectes personals d'aquell moment.

La cabanya a partir de mobles que vaig crear dins la meua habitació també es relaciona amb *Acampar a l'habitació dels meus pares* (2016), una acció indocumentada de Júlia Garcia Bofill. Aquesta va consistir precisament a dormir una nit a l'habitació on dormien els seus pares (a la casa familiar) dins d'una tenda de campanya. Les dues propostes creen o busquen crear un refugi dins d'un espai ja destinat a la intimitat i al refugi, l'habitació.

21 HABITACIONES

2017

Succés

21 habitacions és el nom d'una exposició col·lectiva que va tenir lloc dins la meva habitació (completament despallada de mobles) convertida en white cube. Les obres eren imatges de les habitacions d'alguns amics i amigues. Vam publicitar-ne la inauguració a través del boca-orella i amb diversos cartells. Finalment, la vam inaugurar un dimecres i l'espai es va omplir de gent.

Resignificar el propi espai d'intimitat perquè en contingui d'altres en forma de fotografia. Habilitar un espai de trobada .

Primer l'habitiació, després tota la casa, va acabar esdevenint espai de totxs.

*_El passadís_, 2013.
Caterina Almirall i Natàlia Calderón*

21 habitacions proposa l'espai domèstic com a espai expositiu, entre d'altres coses. Aquest fet es referencia àmpliament amb l'estructura i la forma de funcionar d'alguns Artist Run Space, o espais alternatius de Barcelona. *_El passadís_* n'és un exemple.

El passadís és un projecte de Caterina Almirall i Natàlia Calderón que elles mateixes descriuen de la manera següent: "El passadís de casa havia de ser alguna cosa més que aquell espai llargarut massa gran per a resignar-se a ser només un lloc de pas. Bromejàvem sobre les possibilitats d'instal·lar-hi una llitera i una casa plegable, però realment quedava tot molt al mig del pas. Llavors vam fer la nostra primera exposició. Volíem realitzar projectes que tinguéssim al cap des de feia temps, finalment aquest ha sigut l'espai on hem produït diferents activitats, intercanvis, aprenentatges, des de febrer fins a juliol. 'Coses que passen' és el títol de la primera exposició que vam muntar, i no podia ser més adequat, començaven a passar coses.

El projecte *_el Passadís_* és literalment un cicle d'exposicions i activitats que te lloc al passadís de casa. Un espai d'uns deu metres de llarg i un metre d'ample, amb una porta a cada extrem, una d'entrada a la casa, i una de sortida, com tot bon passadís."

21 Habitacions utilitza conscientment les dinàmiques festives característiques de les inauguracions en espais d'art per permetre un espai desinhibit, un context de trobada obert al mateix temps que íntim; vinculant intimitats en forma de fotografia i persones diverses.

Des que visc amb ella en aquest pis que en dic casa, ens han passat moltes coses amb les claus. En total, les devem haver perdut tres o quatre cops - i per tant n'hem fet potser cinc o sis còpies (els meus pares en tenen una, una altra ens la van fer malament a la botiga, i una altra la vaig trencar).

De fet, durant uns dies, el joc de claus que tenia ella no obria bé la porta de dalt i gairebé es quedava tancada a fora en dues ocasions. Els veïns la van ajudar a obrir.

la clau

La clau és un altre element important en la relació dins/fora. És aquella petita peça de metall que en conjunció amb un pany, i en el context normalment d'una porta permet obrir i tancar. Segurament així definiria la clau de casa. La clau és poder. Podríem dir que a qui té la clau li pertany, en el sentit més ampli: espai, contingut, aire, tot allò que aquesta obra. Això tan bàsic i fins i tot obvi, obre diverses portes.

En dues imatges que ens proposa Xavier Antich, les claus esdevenen metonímia de casa. Sembla que ens proposen el gest d'adonar-nos que en la imatge de les claus hi ha continguda la casa sencera. "Vaig recordar també una fotografia que Marcelo Brodsky es va fer a Barcelona, quan va arribar el 1979 fugint de la dictadura militar argentina: a les mans, també un manyoc de claus que obrien portes del Buenos Aires abandonat per l'exili." (Antich, 2016. p.23) i "Els sefardites, quan van ser expulsats pels Reis Catòlics, en la primera deportació massiva de la història, es van endur les claus de casa seva. I, durant segles, moltes d'aquelles famílies van guardar les claus d'aquelles cases arrabassades per la violència fonamentalista que els expulsava del seu país." (Antich, 2016. p.23) Totes dues imatges estan

Las llaves. America 34, 1979.
Marcelo Brodsky

vinculades a episodis històrics i a cases perdudes, a portes tancades. I esdevenen una mostra del poder de la clau com a objecte.

La porta (i el pany) es vincula directament amb la clau i la seva funcionalitat. En el context d'una casa segurament hi ha dos tipus de portes. Les que connecten amb el fora 'més fora' el carrer, l'exterior, la intempèrie i que normalment són les que estan vinculades amb la clau; i les que tanquen o obren espais dins la mateixa casa. Sigui com sigui però, la porta sempre és aquell element que com la finestra, comunica un dins amb un fora, per mitjà d'un gest normalment humà i físic d'obrir-la o tancar-la.

És en aquest gest humà d'obertura i de tancament i per tant, de permetre o impedir el pas allò amb què se centra l'obra de Fermín Jiménez Landa *Las puertas*. Aquesta va consistir en recórrer la distància des de dins l'habitació on s'allotjava, a Madrid, fins a la Casa Encendida sense obrir ni una sola porta. Al seu porfoli en diu el següent: "Allò habitable convertit en un sistema que s'obra i es tanca sota unes normes que depenen de la interacció amb elements com portes amb sensors o interaccions humanes (gent que obre i tanca les portes, portes corredisses, una oportuna trucada al cambrer perquè obri ell la porta en pujar l'esmorzar...)" (Jiménez, 2012. p.84). Em sembla un exemple que posa en relleu la importància de les portes (i en conseqüència de les claus) com a elements mediadors de la relació dels cossos amb els espais, amb el dins//fora.

FER ENTRAR LES CLAUS A CASA

2017

Succés:
enregistrament
en vídeo

Després de diversos intents vaig aconseguir fer entrar a casa, a través de la finestra de l'habitació i des del carrer, les meves claus de casa.

Tancament, d'absurd. És agafar l'objecte que et permet passar de fora a dins i anul·lar-ne l'ús (voluntàriament) en el moment en què aquest es troba a dins i tu a fora.

La casa passa de receptacle que et conté a fortalesa impenetrable.

Escala fràgil, 2017.
Albert Gironès

Assalt, 2014.
Estel Boada

Fer entrar les claus a casa pel gest físic, corporal, i el context, recorda a les escenes de pel·lícules en què un personatge, des de baix, tira pedres a la finestra de l'habitació d'un altre personatge normalment distret per tal d'avisar-lo sense que la seva família se n'adoni.

També té relació amb *Assalt* (2014), una proposta d'Estel Boada. *Assalt* va tenir lloc dins el cicle *Be water, my friend* a càrrec de Caterina Almirall en el marc de Mutualismes (+/+) a Experimentem amb l'Art. Va consistir en diverses trobades per idear estratègies per accedir a l'edifici d'Experimentem amb l'ART evitant la porta principal. És per aquest motiu que es va parlar de la finestra com a espai de connexió dins//fora. La relació entre aquests dos espais que s'estableix en el plantejament doncs, i la impossibilitat d'accedir a un edifici de la forma habitual, es relaciona amb el que passa quan les claus entren per la finestra.

Escala fràgil (2017) d'Albert Gironès seria una possible solució irònica a la situació que genera *Fer entrar les claus a casa*. *Escala fràgil* va ser una acció realitzada dins el marc de la trobada *Fer x Fer* (Malla, Osona). A partir de diverses canyes de bambú i corda, Albert Gironès va construir una escala per tal d'obrir la possibilitat d'accedir a l'edifici per la finestra. El material però, transforma l'objecte en ineficaç per la seva fragilitat, convertint el gest en una idea poètica més que en una possibilitat real.

COMPARTIR LA CASA

2017

Succés

Vaig regalar, a través d'una partida de parxís amb amigues i amics dins l'edifici Parxís de la Universitat, una còpia de les dues claus que obren les dues portes de casa meva: la de dalt i la de baix. El context idoni pel succés el va permetre un projecte de la Mireia Oltra Pujol en relació a l'edifici.

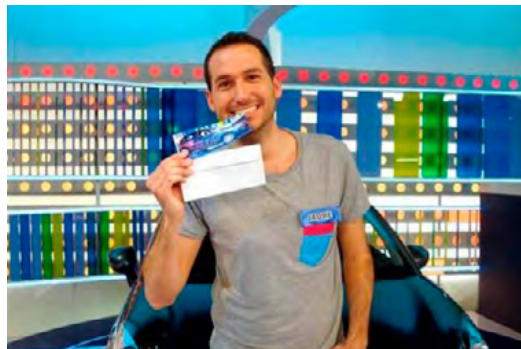

Premi
Stronghold, 2015
Carlos Valverde

Participants
Stronghold, 2015
Carlos Valverde

Guanyador
La ruleta de la fortuna, 2015
Antena 3

Compartir la casa adopta la lògica dels programes televisius format concurs: jugar per un guanyar un premi, participants o concursants, guanyadorxs i perdedorxs, competició sovint individual. Fins i tot adopta la clàssica imatge de la persona guanyadora mostrant el conseqüent premi. Per posar un exemple concret d'aquest funcionament utilitzo *La ruelta de la fortuna* d'Antena 3. S'assembla a la propost de *Compartir la casa* perquè totes dues parteixen, en realitat, d'un joc d'atzar. Tot i això en el cas de *Compartir la casa* justament s'utilitza el premi per vincular les dues persones guanyadores. És en la trobada entre aquestes dues persones que el premi pren sentit i es pot gaudir per complet.

Tot i que amb evidències formals i de desplegament diferents, *Compartir la casa* em recorda al treball de Carlos Valverde. Concep l'espectador com a 'usuari' en les seves obres, proposant-li normalment un espai de relació i de joc. En el cas concret de *Stronghold* (2016) per exemple, l'enunciat de la proposta era el següent: 'Tres fortalezes / Tres equips / Un tresor / El primer que ho agafi se'l queda'. Literalment, va ser una proposta lúdica però d'estratègia, com també ho és el parxís, per aconseguir un premi tancat a una de les fortalezes que l'artista havia creat: a la Fundació Arranz Bravo, a Homesession art space, o a l'escola Sant Jaume de la Fep.

El que més il·lusió em va fer després de saber que em tocava l'habitació sense balcó, era pensar que podria posar el llit sota la finestra.

M'agrada mirar per la finestra des del llit. S'hi veu un arbre que ha anat canviant amb les estacions, una mica com jo.

la finestra

Luz Broto al 2015 va fer un forat permanent a les escales del MACBA que uneix l'interior amb l'exterior de l'edifici, és un petit foradet el qual si t'apropes mirar-hi a través, espia. Relaciono directament aquesta obra amb el que seria la finestra a la casa.

Crec que l'element que fa que la finestra sigui clau en la relació física dins/fora a la casa, és el vidre. La seva transparència qüestiona la seva existència com a objecte físic separador de dos espais diferenciats. Segurament és gràcies a ell doncs, que interior i exterior es connecten, es desaiïllen: la finestra és allò físic que trenca literalment amb la foscor, amb 'la cova', i permet que entri llum. Potser és per això que penso que una de les coses que més estimo i més enyoro d'una habitació és la llum que hi entra per la finestra.

Untitled (Fachada II), 2002.
Anna Malagrida,

Diversos exemples de la importància a més de física, també simbòlica, de la finestra els trobem al cinema. Recordo infinitat de pel·lícules on un personatge tancat a la seva habitació, sovint melancòlic o trist, mira l'horitzó per la finestra (a vegades fins i tot assegut a l'ampit). De dins, a fora. Un exemple paradigmàtic d'aquest mirar per la finestra és *La ventana indiscreta* (1954) d'Alfred Hitchcock. Després d'un accident que l'obliga a tenir la cama enguixada i estar convalescent a casa seva, el protagonista comença a agafar l'hàbit de mirar per la finestra i aquest fet l'implica en diverses aventures. La ventana indiscreta exemplifica bé la idea de finestra com a 'lloc des d'on mirar el món'. Això ho podem entendre d'una forma totalment literal però també d'una forma més metafòrica. I en aquest segon cas, la finestra pot actuar com a metonímia i fer referència a la casa, i casa és el lloc des d'on cadascú 'veu el món', des d'on el configura i el crea. Perquè al cap i a la fi m'atreveria a assegurar que la realitat es configura i es crea.

Obres d'artistes com Anna Malagrida o Giorgio Barrera, exemplifiquen en canvi, la relació ja no de dins a fora sinó de fora a dins. Utilitzant la fotografia fan retrats des del carrer de persones a l'interior de casa seva a través de la finestra. Així, posen sobre la taula una altra dimensió de la finestra; allò que et permet 'ser vist' (en el context de la teva intimitat, recolliment). Aquest fet fa que segurament, també per experiència, resulti fàcil dir que veure una persona dins de casa seva a través de la finestra és veure-la 'despullada', és un mirar *voyeurista*.

PORTAR EL DORMIR ENFORA

2017

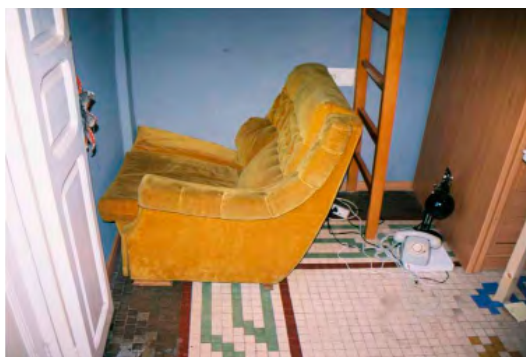
Succés:

Instal·lació

Amb l'Albert i l'Èrica vam utilitzar una estructura de catró instal·lada en perpendicular damunt la finestra per la part de fora, una càmera de video, un cable hdmi i un projector per traslladar la imatge de l'interior de l'habitació a l'exterior, al carrer.

De nit, mentre dormiem, vam estar regalant la nostra intimitat. No podem dir que dormísim a gust.

Hecho indemostrable, 2013.
 Fermín Jiménez Landa

Luifa y Yasmila durmieron juntos
 Gran hermano, 2016.
 Telecinco

Frame de la película
 Cinema Paradiso, 1988.
 Guiseppe Tornatore

Formalment, la imatge projectada a *Portar el dormir enfora* s'assembla a la dels *Reality Shows*, la total exposició. Hi ha infinitat d'escenes de *Gran Hermano* per exemple, en què es retransmeten per televisió les imatges de dues persones al llit. També en aquesta línia, les xarxes socials poden ser un altre espai de referència, resulten també 'una finestra' a una intimitat ficcionada. És per tot això que *1984* de George Orwell, una vegada més, torna a relacionar-se amb la realitat actual i ja no resulta una ficció distòpica.

Una altra clara referència és la de *Cinema Paradiso* (1998). Una pel·lícula de Giuseppe Tornatore que fa un retrat sentimental de la Itàlia de la postguerra a través de l'amor pel cinema. En una escena, just abans del tràgic moment en què es crema l'edifici Cinema Paradiso, el cura del poble fa fora a una multitud de gent de l'entrada, que després de molta estona d'espera, es queden sense la possibilitat de veure una pel·lícula. En aquest moment, Alfredo l'encarregat de projectar els films i Totó un nen que sempre està amb ell, gràcies al canvi d'angle que els proporciona un vidre, aconsegueixen projectar la pel·lícula a la façana d'una casa, a la plaça del poble. La multitud de gent que d'entrada havia quedat fora, s'alegren i es reuneixen per contemplar les imatges.

També *Hecho indemostrable* (2013) de Fermín Jiménez Landa hi té relació per la impossibilitat de representar fotogràficament la totalitat de la imatge mental que ens podem formar a partir de l'explicació de l'obra. A través d'un sofà situat entre dues cases de dos veïns que gairebé no es coneixen però que viuen paret amb paret es relacionen dos espais en principi completament separats. El sofà, de manera indemostrable, està situat el més a prop possible de la seva forma original, suposem que separat tan sols per uns centímetres de paret.

abans

altres coses

Si ve és cert que *Un dinar com a excusa* em va servir per iniciar pròpiament aquest treball, hi ha un seguit de successos, propostes, accions, o idees que no només poden associar-se a tot el que fins ara hem parlat, sinó que a més ho amplien.

De fet, inicialment resultava confús delimitar l'inici, com també ho és delimitar el final d'aquest treball, potser perquè en realitat és com un petit segment d'un recorregut fet i per fer, un continu.

creur(-se) embaya sota la taula

noviar(-se) d'habitació amb algú
un cop per setmana

ocour(-se) altre amb objectes
estimat

passar(-se) la nit amb el diari
secreta sota el coiaí

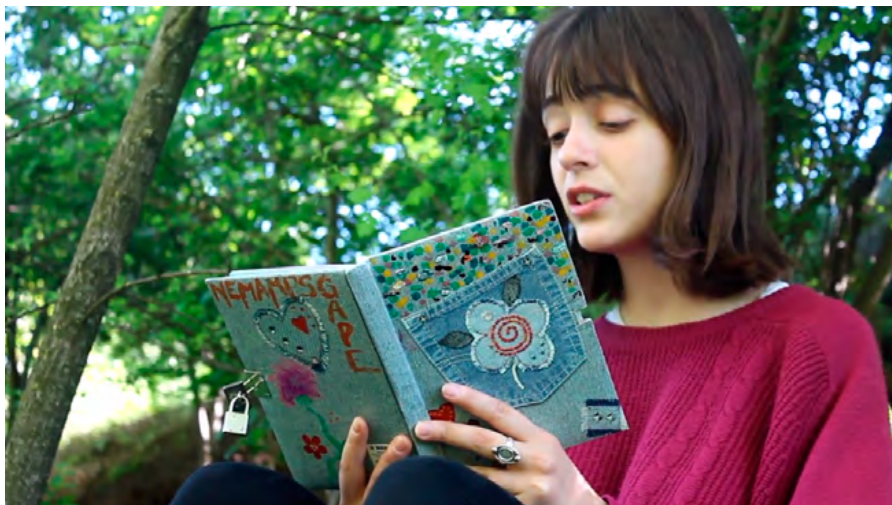
passar(-se) 24h sense parlar

passar(-se) 24h al llit, sola

inventar(-se) una nova llengua

La primera de les propostes que relaciono amb el que apareix en aquest treball és *Sense títol* (maig-gener 2017). Un conjunt d'enunciats escrits utilitzant una màquina d'escriure damunt de fulls de llibreta.

crear(-se) cabanya sota la taula
canviar(-se) d'habitació amb algú un cop per setmana
crear(-se) altar amb objectes estimats
passar(-se) la nit amb el diari secret sota el coixí
passar(-se) 24h sense parlar
passar(-se) 24h al llit, sola
inventar(-se) una nova llengua

Recital,
2016.

En paral·lel a la construcció d'aquests enunciats vaig fer un *Recital* (maig 2016). En veu alta i sense públic, vaig compartir algunes pàgines que obria a l'atzar del meu diari secret d'adolescència.

Vaig fer-ho a un tros de bosc, prop de la casa on he viscut l'adolescència, a Vic, amb l'única presència d'una càmera que va enregistrar el succés.

De dins, a fora.

El vídeo resultat de l'acció, es presenta sense so, acompanyat d'una fotocòpia (l'única existent) del diari secret original complet. Apilat i 'tancat' per la presència d'una pedra.

Després, vaig dur a la pràctica, un dels enunciats de *Sense títol: Canviar(-se) de casa amb algú* (juliol 2016). Va sorgir l'oportunitat el dia que vaig conèixer el Joan Pallé i per casualitat vaig explicar-li aquesta idea. Així, ens vam canviar de casa durant una nit: pertinences, pijama, menjar. Tot.

Vam decidir no documentar l'experiència de cap forma concreta, deixar que cadascú enregistrés el que li vingués de gust com li vingués de gust; en forma de dibuix, fotografia, text... Sense forçar res, tenint en compte que si no teníem ganes de documentar, no calia fer-ho tampoc.

Ja a la tardor del 2016 vaig plantejar diverses propostes en relació a casa meva, la de Vic. *Respirar aire de casa els veïns* i *Obrir totes les portes i finestres* (octubre-desembre 2017).

Les vaig dur a terme gairebé paral·lelament. La primera, *Respirar aire de casa els veïns*, la vam realitzar amb en Carles i els seus pares, la Laia, els meus pares i l'Èrica a partir d'un tub de canyetes de plàstic, de les de beure, unides. L'estructura d'uns 14 m aproximadament, va travessar el carrer, d'una casa a l'altra entrant per la finestra dels dos menjadors.

Obrir totes les portes i finestres va consistir en el que el mateix títol enuncia. Va tenir lloc de nit, amb tots els llums de la casa oberts.

Respirar aire de casa els veïns, 2016.

Obrir totes les portes i finestres, 2016.

*Casa meva és
casa teva,
2016.*

A principis del 2017 i coincidint amb un viatge a Oporto, vaig abandonar a un descampat les claus del pis on havia viscut durant els tres últims anys a Barcelona. Una casa que ja no és el lloc on dormo però que d'alguna manera segueix sent casa meva. *Casa meva és casa teva* (febrer 2017). Les vaig acompanyar d'un paper amb l'adreça exacta de les portes que obren.

vull donar les gràcies a

Sento que a més d'agrair, aquest espai és el lloc on reconèixer la col·lectivitat dels processos a l'hora de realitzar aquest treball. Res del que hi ha ho sento només 'meu' sinó 'nostre'.

Així que gràcies Joan Manel, Margarita, Martí, Paula, Mireia, Júlia, Mireia i Roger. També Nàbia, Antonio, Sofia, Sergi, Oriol, Laia, Ferran, Núria, Guillem, Pol, Georgina, Fabià, Elena, Carlota i Míriam.

També i en especial gràcies Albert per tot, així en general i gràcies Èrica, que casa meva també és casa teva.

Àlex, a tu també per l'acompanyament, la paciència i la confiança. I Germán, Yannick i Valeria per posar-ho tot tan fàcil.

fonts documentals

recursos impresos

Andreotti, Libero. Costa, Xavier (eds). *Situacionistas: arte, política, urbanismo. Primera edició*. Barcelona: Actar, 1996. ISBN 84-89698-19-8

Antich, Xavier. *La voluntat de comprendre: Filosofia en minúscula*. Primera edició. Barcelona: Arcadia, 2016. ISBN: 978-84-944680-5-6.

Bonet, Yago. Las cosas en su sitio. A: BLASCO, Beatriz. *La casa: evolución del espacio domestico en España. Volumen 2 Edad Contemporánea*. Primera edició. Madrid: Ediciones el viso, 2006. ISBN 84-95241-49-8

Canyelles, Antonia. *Nus baixant una escala*. Primera edició. Barcelona: Lapslàtzuli, 2015. ISBN: 978-84-943707-0-0

Descombes, Vincent. *Proust : Philosophie du roman*. Primera edició. París: Editions de Minuit, 1987. ISBN 978-27-07311-45-0 A: Augé, Marc. *Los no lugares. Espacios del anonimato: Una antropología de la sobremodernidad*. Primera edició. Barcelona: Gedisa, 1993. ISBN: 84-7432-459-9

Esquirol, Josep Maria. *La resistència íntima: Ensayo de una filosofía de proximidad*. Primera edició. Barcelona: Acantilado, 2015. ISBN: 978-84-16011-44-5.

Jodorowsky, Alejandro. *Psicomagia*. Vuitena edició. Barcelona: Penguin Random House Grupo Editorial, 2015. ISBN 978-84-9793-643-9

Mrozek, Slawomir. *La vida difícil*. Primera edició. Barcelona: Acantilado, 2002. ISBN 84-95359-86-3

Perec, Georges. *Especies de espacios*. Segona edició. Barcelona: Montesinos, 2001. ISBN: 84-95776-07-03

recursos en línea

Broto, Luz. *Abrir un agujero permanente*. [en línea]. 2015. [Consulta: 31 de maig de 2017]. Disponible a: <<http://www.luzbroto.net/castellano/25-abrir-un-agujero-permanente.html>>

Cinema Paradiso [pel·lícula]. Dirigida per Giuseppe Tornatore. Itàlia: Ariane Films, 1988. [Consulta: 2 de maig de 2017]. Disponible a: <<http://streamcloud.eu/x8bn2s1jagsr>>

E.Art. Espai d'educació artística i creació contemporània. *L'assalt*. [en línea]. 2014. [Consulta: 15 de maig de 2017]. Disponible a: <<http://experimentem.org/00novetats/assalt.html>>

FlorayFaunaLanus. (23 de maig de 2016). Luifa y Yasmila durmieron juntos Gran Hermano 2016. [Arxiu de vídeo]. Disponible a: <<https://www.youtube.com/watch?v=stWZPDckmBg>>

Galeria Senda. *Anna Malagrida recibe el premio Carte Blanche del PMU y el Centre Pompidou*. [en línea]. 2016. [Consulta: 1 de maig de 2017]. Disponible a: <<http://galeriasenda.com/anna-malagrida-recibe-el-premio-carte-blanche-del-pmu-y-el-centre-pompidou/>>

García, Miquel. *My Things*. [en línea]. 2009. [Consulta: 30 de maig de 2017]. Disponible a: <<http://miquelgarcia.net/My-things>>

García, Júlia. *Acampar a l'habitació dels meus pares*. [en línea]. 2016. [Consulta: 15 de maig de 2017]. Disponible a: <<https://juliagarcia.bofill.hotglue.me>>

Gironès, Albert. *Escala fràgil*. [en línea]. 2017. [Consulta: 30 de maig de 2017]. Disponible a: <<https://lbrt.hotglue.me>>

Homesession.org. Art space and artists in residence Barcelona. *Carlos Valverde* [en línea]. 2016. [Consulta: 15 de maig de 2017]. Disponible a: <<http://www.homesession.org/wordpress/carlos-valverde/>>

Interartive. A platform for contemporary art and thought. *Proyecto_el Passadis_2013* | CATERINA ALMIRALL. [en línea]. 2013. [Consulta: 3 de maig de 2017]. Disponible a: <http://interartive.org/2013/11/passadis_2013-caterina-almirall/>

Jiménez Landa, Fermín. *Portfolio* [en línea]. 2017. [Consulta: 6 de maig de 2017]. Disponible a: <<https://drive.google.com/file/d/0B9Yf4VOlTM5jbFlieVl4SEQ0Z0U/view>>

Kopf, Alícia. *Maneres de (no) entrar a casa*. [en línea]. 2008. [Consulta: 4 d'abril de 2017]. Disponible a: <<http://aliciakopf.blogspot.com.es/2008/09/casa-67.html>>

La ventana indiscreta [pel·lícula]. Dirigida per Alfred Hitchcock. Estats Units: Paramount Pictures, 1954. [Consulta: 15 d'abril de 2017] Disponible a: <http://streamcloud.eu/dhf0y0c7h28i/_la-ventana-indiscreta.mp4.html>

Mirarnos (14 de març de 2009). Celebración de la amistad/1. [Entrada en un blog]. Disponible a: <<https://mirarnos.blogia.com/temas/lecturas/>>

UH Vips. Televisión. *El mallorquín Jaume Rigo gana un coche en 'La ruleta de la fortuna'* [en línea]. 2015. [Consulta: 1 de juny de 2017]. Disponible a: <<https://ultimahora.es/vips/television/mallorquin-jaume-rigo-gana-coche-ruleta-fortuna.html>>

Willson, Isidora. *El almuerzo*. [en línea]. 2015. [Consulta: 1 de juny de 2017]. Disponible a: <<http://www.isadorawillson.com/proyecto-sindividuales/el-almuerzo/>>

altres

Frediani, Arturo. *Conversa sobre la seva tesi*. [Conversa oral no enregistrada] Codis desplaçables: cap a una estètica evolutiva de l'arquitectura. Barcelona: 2017.

